

Frihet, jämlikhet och postpunk

En Factory Records-box skulle kunna bli rena drömmen. Men, konstaterar Johan Jacobsson, då måste ambitionerna vara högre än vad de är på en just utkommen retrospektiv.

DIVERSE ARTISTER

Factory Records:
Communications 1978–92
Rhino/Warner

7 Innanför konvolutet, en del av världen.
1789, Paris. En av de mest radikala grupperna som stred i den franska revolutionen var Les Enragés, »de rasande«. Bland dess grundare återfanns den fallna prästen och journalisten Jacques Roux – känd som »Le curé rouge« (Den röda prästen) – en man vars mål inte skydde medlen, en man vars åsikter på vissa sätt förlöpte Marx och Lenins. Han stred för kvinnans sak, ställde sig på de medellösa sida och ansåg att frihet innebär mer än ord i grundlagen.

1968. I Nanterre, en förort till Paris, ockuperade några studenter lärosätet L'université de Paris-X, deras gnista tänd av att Vietnam-demonstranter fängslats. Studenterna hämtade inspiration och ytterligare eldslagor från Marx, Lenin, Trotsky, situationisterna och Jacques Roux – det sistnämnda särskilt uppenbart i faktumet att de också valde att kalla sig Les Enragés. Ockupationen av universitetet inleddes den 22 mars och fick därför namnet Mouvement du 22-Mars.

1978, Manchester. tv-programledaren Tony Wilson och skådespelaren Alan Erasmus gick samman i The Movement of the 24th January, en rörelse vars rötter är uppenbara och vars initiala mål var att organisera postpunkarna The Durutti Column. The Durutti Column döpte sig för övrigt efter en aktion situationisterna höll i Strasbourg 1966; de delade ut en fyrasidig serie till människor som befann sig på universitetsområdet. »Le retour de la colonne Durutti« – seriens titel – var en hyllning till anarkisten Buenaventura Durruti, som kämpade för Spaniens frigörelse i trettiotalets inbördeskrig.

1979, Manchester. Tony och Alans rörelse expanderade; The

Movement of the 24th January blev klubben The Factory blev skivbolaget Factory. Designern Peter Saville och producenten Martin Hannett välkomnades ombord, managern Rob Gretton stod på tur. I januari släppte Factory förstlingsverket; den dubbla vinylsjuan »A Factory Sample«, där Joy Division, The Durutti Column, John Dowie och Cabaret Voltaire delar på utrymmet. Fyra månader senare såg »Unknown Pleasures«, Joy Divisions LP-debut, dagens ljus.

Resten är nuet.

»Factory Records: Communications 1978–92« är en fyra cd smal box som kronologiskt samlar melodier från samtliga av Factorys verksamma år. Jon Savage, kompilatören, berättar i häftet som medföljer att den är »designed to strike a balance between telling the label's story and making a listenable compilation«. Savages text föregås av en essä från legendaren Paul Morley och notiser undertecknade LTM-bossen och Factory-kännaren James Nice, notiser som i korthet behandlar varje låt.

Sålunda lyder »Factory Records: Communications 1978–92« på pappret. Ett oantastligt papper? Ett tillräckligt papper?

Nja. Problemet med »Factory Records« är blott ett, men det är ganska stort. Problemet är målgruppen.

»Factory Records« är nämligen riktad mot nybörjaren. Förvisso inkluderar den mindre kända artister och grupper – Marcel King, Kalima, Tunnel-vision, Biting Tongues, The Names – men för att tilltala de redan inbitna måste djupare grävas än så. Live-spår, aldrig tidigare hörda remixade livespår... i mono. Söker du sådant, leta vidare.

Som introduktion, grundkurs till musiken som gavs ut av Factory fungerar »Factory Records« emellertid utmärkt.

Alla hits inkluderas; från Joy Divisions ekande och intensiva introspektivitet (»Trans-mission«, »Love Will Tear Us Apart«, med flera) via New Orders färd mot de mest dansanta av pophimlar (»Blue Monday«, »True Faith« och sex ytterligare klassiker) till Happy Mondays bredbyxiga och knarkiga Madchester (»Hallelujah [Club Mix]«, »Step On« och fem dängor till).

Addera kontributioner signerade rytiska postpunkgäng som Crispy Ambulance, Section 25 och A Certain Ratio samt delikata tonbyggen kreerade av Life, Stockholm Monsters och Cath Carrol och åtminstone namnynan har skummats.

Så, vad är då problemet? Jo, även om dess toner är korrekta förklarar inte »Factory Records« vad som gjorde Factory till en av de absolut bästa och mest originella etiketterna som någonsin existerat.

Som jag försökte förklara i inledningen till denna recension är Factory så mycket mer än bara ett relä mellan produkt och konsument. I stället för kontrakt, muntliga överenskommelser. Promotion var ett skällsord. Estetik ansågs långt viktigare än kommers. Idéer stod i första rummet, fruktan tilläts aldrig ens träda in i huset. Frihet rådde. Jämlikhet. Revolutioner gentemot det gamla och förlegade skedde på daglig basis. Monetärt överskott delades lika.

Detaljerna var livsviktiga; The Durutti Columns fullängdsdebut »The Return of The Durutti Column« hade ett omslag gjort av sandpapper, en idé lånad från situationisten Guy Debords bok »Mémoires« (1959). Med mycket, mycket mera.

Hade ovanstående reflekterats i denna box skulle betyget blivit 10 av 10. Nu saknas det där extra. Factory hade till exempel en filmdivision – Ikon – och James Nice har videodokumenterat alla nyckelfigurer, material för en ackompanjerande dvd finnes. Ett litet vykort före-

Happy Mondays.

New Order.

A Certain Ratio.

Biting Tongues.

The Durutti Column.

ställande den officiella Factory-tejpen bifogas i lådan, varför inte hellre en faksimil av »Fac229! The Music Week Editorial«, tidningen Factory satte samman till deras tioårsjubileum? Etc.

En nybörjarbox med fokus på Factory är synnerligen väl värd att göra, men när skivbolaget drar åt svängremmen (antar jag) och presenterar en sådan här halv-mesy är vi alla förlorare.

1794, Paris. Jacques Roux fängslades av den före detta revolutionären, nu maktgalningen Maximilien de Robespierre. För att undvika död i händerna på Robespierre tog Jacques sitt eget liv, han högg sig själv upprepade gånger med en dolk.

1968, Paris. Mouvement du 22-Mars har, tillsammans med ett antal andra

